

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2021-12-16
Besvaras senast
2022-01-03

Till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:643 Stärkt rättssäkerhet kring omvårdnadsbidraget

Sedan den 1 januari 2019 finns det två nya förmåner inom socialförsäkringen: omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning. De nya förmånerna ersätter de tidigare förmånerna vårdbidrag och handikappersättning. Föräldrar med barn som på grund av sin funktionsnedsättning behöver omvårdnad och tillsyn kan från och med den 1 januari 2019 ansöka om omvårdnadsbidrag. Även merkostnadsersättning kan beviljas till föräldrar som har merkostnader på grund av sitt eller sina barns funktionsnedsättning.

Syftet med reformen om reformerade stöd till personer med funktionsnedsättning var dels att de nya förmånerna skulle bli tydligare och mer förutsebara, dels att förmånerna skulle vara mer tidsenliga jämfört med de tidigare förmånerna vårdbidrag och handikappersättning. Regeringen uttalade vid införandet att reformen inte skulle innebära någon materiell förändring av förmånsnivåerna, det vill säga att samma behov av omvårdnad och tillsyn som tidigare krävdes för att få vårdbidrag på de olika nivåerna skulle gälla även för omvårdnadsbidraget.

Kristdemokraterna har dessvärre tidigare nåtts av oroande signaler om att den nya reformen tvärtemot regeringens intentioner har inneburit försämringar för vissa familjer som tidigare har haft vårdbidrag. Nu har Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) släppt rapporten *Från vårdbidrag till omvårdnadsbidrag* (2021:10), och granskningen bekräftar beklagligt nog att reformen med omvårdnadsbidraget har flera rättssäkerhetsbrister samt att vissa familjer har fått ett sämre stöd jämfört med före reformen. Rapporten visar att hela 54 procent av föräldrarna som hade vårdbidrag och som sedan har ansökt om omvårdnadsbidrag eller merkostnadsersättning för ett och samma barn fått lägre ersättningsnivå eller avslag på sin ansökan. Det är 33 procent som har fått lägre nivå och 21 procent som har fått avslag. I enbart hälften av dessa fall går det att förklara varför situationen försämrats.

Kritiken från ISF är skarp, och jag väljer att här lyfta enbart vissa delar av kritiken. Inspektionen fastställer exempelvis att det är oklart vad som ska ingå i normalt föräldraansvar och hur bedömningar ska göras av vad som kan anses vara behov som en förälder normalt ska tillgodose vid barns olika åldrar. Vidare påtalar de att Försäkringskassan inte följer kammarrättspraxis när det gäller barn med grav hörselnedsättning. De visar också att Försäkringskassan har gått från nationell kvalitetssäkring till områdesvis kvalitetssäkring av

ärenden som gäller omvårdnadsbidrag. Något som inspektionen menar kan öka risken för att tillämpningen av regelverket skiljer sig åt mellan olika områden.

Inspektionen rekommenderar regeringen att ge lämplig myndighet i uppdrag att utarbeta nationella riktlinjer om föräldraansvaret. De anser vidare att Försäkringskassan bland annat bör arbeta för en samsyn inom myndigheten om vad som ska ingå i det normala föräldraansvaret för olika förmåner då detta i stort sett saknas i dag.

Inspektionens rekommendation ligger i linje med Kristdemokraternas uttalade hållning kring föräldraansvaret för barn med funktionsnedsättning. I samband med betänkandet *Stärkt rätt till personlig assistans – Ökad rättssäkerhet för barn, fler grundläggande behov och tryggare sjukvårdande insatser* (SOU 2021:37) från Utredningen om stärkt assistans föreslog vi ett tilläggsdirektiv till utredningen om att en avsmalning av föräldraansvaret borde breddas från personlig assistans för att omfatta samtliga insatser och ersättningsformer inom socialförsäkringssystemet som är till för att stödja dessa familjer.

Jag beklagar att socialministern inte var villig att ge Utredningen om stärkt assistans ett tilläggsdirektiv kring föräldraansvaret i enlighet med Kristdemokraternas förslag. Jag upplevde dock att socialförsäkringsminister Ardalan Shekarabi (S) under frågor från undertecknad i socialförsäkringsutskottet och i kammaren uttryckte förståelse för den aktuella problematiken. I en skriftlig fråga i mars 2021 (2020/21:2058) frågade jag därför vilka åtgärder socialförsäkringsministern var villig att vidta för att de olika delarna av socialförsäkringarna och regleringen av föräldraansvaret i föräldrabalken ska samspela bättre när det gäller skyddet för barn med funktionsnedsättning. I svaret på min nämnda skriftliga fråga underströk socialförsäkringsministern att det är viktigt att socialförsäkringarna samspelar inte minst när det gäller skyddet för barn med funktionsnedsättning. Han uttalade vidare att bedömningen av föräldraansvaret är en viktig fråga när det gäller skyddet för barn med funktionsnedsättning. I stället för att ange några konkreta åtgärder som regeringen var villig att vidta hänvisade han dock till att han såg fram emot slutredovisningen av ISF:s uppdrag att göra en uppföljning av omvårdnadsbidrags- och merkostnadsersättningsreformen.

Med anledning av detta vill jag fråga statsrådet Ardalan Shekarabi:

Vilka generella åtgärder är statsrådet och regeringen villiga att vidta med anledning av den skarpa kritik som framförs i ISF:s rapport *Från vårdbidrag till omvårdnadsbidrag* och specifikt för att säkerställa rättssäkerheten kring bedömningen av föräldraansvaret vid ansökan av omvårdnadsbidraget?

.....

Pia Steensland (KD)

Överlämnas enligt uppdrag

Lena Lindbäck